

Ortopedi Forumu



Bölüm Editörü: Dr. Haluk Berk

Eğitim hastaneleri ve hastanın hekim seçme özgürlüğü

Ünal KUZGUN

Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1. Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, İstanbul

Son uygulamalarla gündeme gelen hastaların hekimlerini seçmeleri ve eğitim hastanelerinde de belirli bir uzmandan randevu alarak tetkik ve tedavilerini yaptırmaları konusunda uzun yıllardır klinik şefliği yapan bir hekim olarak görüşlerimi belirtmek isterim.

Hastaların kendilerini tedavi edecek hekimleri seçme özgürlükleri kadar doğal bir şey olamaz. Bugüne kadar yasa ya da yönetmeliklerle çerçevesi çizilmemiş olan bu hak, arayanlar tarafından kendi yöntemlerince belirlenebiliyordu. Halen de aynı yöntemlerle hastalar hekimlerini belirlemektedirler. Nedir bu yöntemler? Genellikle ülkemizde bir sağlık problemi olan kişi, konuyu önce ailesi ile sonra yakın akraba ve arkadaş çevresi ile görüşür, çözüm arar. Eğer geçmiş yıllara ait bir bilgi ve deneyimi varsa, sonuçta konu ile ilgili hekimi bulur ya da aracı olabilecek bir hekimi saptar. Bu imkanlara sahip olamayanlar ise doğrudan hastanelere müracaat ederler. Şu an yurdumuzda sağlık kurumlarında hastaların hekimlerini seçmeleri konusunda bilgilendirildiklerini, yönlendirildiklerini görüyoruz. Tek bir servisin tek bir sorumlu hekimine bu yöntemle hastaların yönlendirilmesi kuşkusuz bir sorun teşkil etmeyeceği gibi yararlıdır da. Hasta birebir sağlığı ile ilgili kişi ile görüşerek ve aydınlatılmış onam ilkesi de hayata geçirilerek sağlıklı bir iletişim ortamı ya-

ratılabilir. Ancak konuya eğitim hastaneleri açısından baktığımızda, bu uygulamanın zannedildiği kadar kolay olmadığını ve önemli sakıncalar içerdiğini söyleyebiliriz. Bunların giderilmesi kanımca önemli yönetmelik değişikliklerini ve hasta-hekim iletişiminde çok açık davranmayı gerektirmektedir.

Sakınca nerededir? Eğitim hastaneleri üniversitemizimizin tıp fakülteleri ile Sağlık Bakanlığı bünyesindeki eğitim hastanelerinden oluşmaktadır. Bu hastanelerimizden üniversite hastanelerinde tıp öğrencileri eğitilmekte, tıp fakülteleri ile bakanlık eğitim hastanelerinde ise ayrıca uzmanlık eğitimi verilmektedir. Uzmanlık eğitimi veren bakanlığımız hastanelerinden birisi olan Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde 29 yıldır şeflik yapan bir eğitici olarak, eğitim hastanelerinde hastaların doktorunu seçmeleri konusundaki bazı endişelerimi dile getirmek isterim. Yazıma girişte de belirttiğim gibi hastaların hekimlerini seçme haklarına peşinen saygı duyan bir hekim olarak konuya sadece eğitim veren hastanelerdeki olası uygulamalar ve sakıncalarına değinmek amacım. Burada bu sakıncaları giderecek yöntemlerin bulunması konusuna ışık tutmak esas niyetimdir.

Şu anda mevcut yönetmeliklere göre eğitim ve araştırma hastanelerinde klinik şefleri, yatan hastaların birinci derecede sorumlu olan hekimleridir. Bir

şefin, yanında 1 veya 2 muavin ve 3-4 tane başasistan veya uzmanla birlikte çalıştığını düşündüğümüzde, şef dışındaki uzmanlardan herhangi birinde randevu alarak ona muayene olan ve o hekimin koyduğu tanı ile kliniğe yatarak tedavi olmak isteyen hastanın durumu ne olacaktır? Tabii ki normal koşullarda o hekimle sözleşme yapmış olan hastanın gerekli tedaviyi aynı hekimden beklemek hakkıdır. Bu zaten tek bir uzmanın çalıştığı kliniklerde böyle olmaktadır. Ancak şeflik sisteminde durum farklılık arz etmektedir. Yukarıda belirttiğim gibi birden fazla sayıda ve hiyerarşik düzende hizmet verilen kliniklerde bu muayene ve yatış şekline göre hastaların hangi doktorun hastası oldukları belirlenmelidir. Yani şef, vizite çıktığı zaman 1. yatakta yatan hastanın Dr. Ahmet'in, 2. yatakta yatan hastanın Dr. Mehmet'in, 3. yatakta yatan hastanın ise kendi hastası olduğunu bilmek ve hasta bakımı ile eğitim hizmetlerini ona göre ayarlamak zorunda kalacaktır. Böyle bir durumun herşeyden önce klinikte yatan hastalar arasında bir eşitsizlik yaratacağı açıktır. Önceden belirli bir doktordan randevu almadan servise yatan hasta servisin hastası olarak nitelenecek, yukarıda örneğini verdiğim hastalar ise belirli bir doktorun hastası olarak nitelendirileceklerdir. 29 yıllık şeflik hayatımda bir gün olsun kliniğimizde yatan hastalara böyle bir izlenimi vermemek için aşırı titizlik göstermiş bir hekim olarak bu yöntemin çok önemli sakıncalar yaratabileceğini net bir şekilde görebiliyorum. Aynı hekimin ameliyat listesini yaparken hastaları sözleşme yaptıkları doktora göre tasnif etmesi ve sözleşme yapmamış olan hastalarla ilgili olarak listeyi eğitime yönelik olarak düzenlemesi gerekecektir. Burada sözleşme tabirini hasta hekim ilişkisinde hukuksal olarak dayanak noktası olan Borçlar Kanunu çerçevesinde kullandığımı özellikle belirtmek isterim. Böyle bir listenin tanziminde hekimi belirli olan hasta ile belirli olmayan hasta durumu ortaya çıkacaktır. Tabii konuya bir de uzmanlık eğitimi alan hekimler açısından bakmak gerekecektir. Eğer yöntemi tam olarak ve etik kurallara uygun olarak uygulayacak olursak, her hastanın ameliyatını kimin yapacağını bilmek hakkı doğmaktadır. Önceden bir uzman hekimden randevu alarak servise yatan ve o hekimin adeta özel hastası olan hasta herşeyini o hekimden bekleyecek, gerektiğinde pansumanı dahil her türlü

işlemi sözleşme yaptığı hekimin yapmasını isteyebilecektir ve bu en doğal hakkıdır. Yanında yatan bir diğer hastanın ise asistan hekim tarafından ameliyat edileceği belirtildiğinde, o hasta bunu reddedip uzman hekimi ya da klinik şefinin ameliyatını yapmasını istediğinde ne olacaktır? Ameliyatı bir asistan tarafından uzman nezaretinde yapılacak olan bir hastanın olası endişeleri, bundan da önemlisi ameliyat sonrası ortaya çıkabilecek bir komplikasyonun göğüslenmesi sorumlu şef ve kurum açısından nasıl mümkün olacaktır?

Peki, bu güne kadar bu işler acaba nasıl yürüyor? Bu konuda ben ancak kendi kliniğimin uygulamalarını belirtebilirim. Kliniğimize yatacak olan her hastaya kliniğin hastası olduğu peşinen söylenmektedir. Şahsen muhatap olduğum hastaların, ameliyatlarını benim yapmamı istemeleri karşısında kendilerine bu konuda bir söz veremeyeceğimi, günü geldiğinde duruma göre benim ya da bir başka arkadaşımın gerekli ameliyatı yapacağını, kendisinin servisinin hastası olduğunu, sorumluluğum altında olduğunu ve bu sorumluluk çerçevesinde en iyi tıbbi hizmetin kendisine verileceğini ifade etmekteyim. Bu son derece net konuşmalar sonucu hastalarımızın çok büyük bir çoğunluğunun bize tabi olduklarını yıllardır gözlemlemiştir. Yeni getirilmek istenen uygulamada eğer ısrar edilecekse önemli yönetmelik değişiklikleri yapılmalı ve eğitim hastanelerinin çalışması yeniden düzenlenmelidir. Eğitim klinikleri ile hizmet kliniklerinin ayrılması bir yöntem olabilir. Ya da eğitim hastanelerinin kaldırılması, uzmanlık eğitiminin sadece üniversite hastanelerine bırakılması ve üniversite hastanelerinde verilecek sağlık hizmetinin tüm kurallarının etik değerler de gözönüne alınarak belirlenmesi bir seçenek olabilir. Bunların dışında da çözümler üretilebilir. Ancak bu çalışmalar yapılmadan eğitim hastanelerinde hastaların önceden istediği hekimden randevu alarak kliniklere yatırılmaları ve tedavi edilmeleri yönüne gidilmesi uygulamada çok önemli sorunlar yaratabilecektir. Bu konuda eğitim hastanelerinde görev yapmış ve yapmakta olan meslektaşlarımın ve üniversite hastanelerimizde görev yapmış ve yapmakta olan hocalarımızın görüşlerini ifade etmeleri ile doğruyu bulabileceğimiz inancındayım.